

Nærings- og handelsdepartementet
Postboks 8014 Dep

0030 OSLO

Sandefjord, 22. januar 2007

TJENESTEDIREKTIVET – HØRINGSUTTALELSE FRA VANNBEVEGELSEN

Innledningsvis vil Vannbevegelsen protestere mot den korte høringsfristen og tidspunktet for utsendelse – like før jul. Vi finner den lite demokratisk.

Vannbevegelsen er en forbrukerorganisasjon som arbeider for å bevare vannressursene som fellesgoder.

Vi har begrenset vår uttalelse til å gjelde den betydningen Tjenstedirektivet kan få for vannforsyningen. Det har imidlertid vært nødvendig å trekke inn annet regelverk, og forslag til nye regler, fordi disse vil få betydning for om vannforsyningen faller inn under Tjenstedirektivets virkeområde eller ikke.

Tjenstedirektivet

Det overlates til medlemslandene å bestemme hvilken kategori de forskjellige *offentlige* tjenestene skal havne i.

De tjenester som skal omfattes av direktivet er: *tjenester som normalt ytes mot godtgjøring*.

De tjenester som ikke skal omfattes av direktivet er: *ikke-økonomiske tjenester av allmenn interesse*.

Tjenstedirektivet og vannforsyningen

Formålet med direktivet er å fremme etableringsrett, for eksempel gjennom oppkjøp av norske selskaper, og rett til å levere tjenester på tvers av landegrensene. Direktivet skal være underordnet EUs øvrige lovverk og generelle krav om etableringsrett og fri flyt. Det vil imidlertid ha *avgjørende betydning i tvilstilfeller*. Derfor er det svært uheldig at det er så uklart.

I tillegg er det dynamisk, hvilket innebærer at det vil være under kontinuerlig utvikling: Hver sak som bringes inn for EFTA-domstolen, vil skape presedens for senere tolkning av direktivet.

Er VAR-avgifter godtgjøring?

Tjenstedirektivet omfatter i prinsippet alle tjenester som ytes av det offentlige eller private, såfremt tjenesteyteren er etablert innenfor EØS-området. 'Tjeneste' defineres som all økonomisk virksomhet som normalt ytes mot godtgjøring. Direktivet definerer imidlertid ikke 'godtgjøring'. Vil f.eks. VAR-avgifter (vann-, avløp- og renovasjonsavgiftene) regnes som 'godtgjøring'? *Dette bør avklares.*

Tjenstedirektivet kommer ikke til anvendelse på ikke-økonomiske tjenester av allmenn interesse. På bakgrunn av definisjonen ovenfor, er en nærliggende fortolkning av 'ikke-økonomiske tjenester' at de *begrenses til tjenester som betales over skatteseddelen*, så som bibliotekene. I tillegg kommer de sektorer som er nevnt eksplisitt i direktivet.

Vannforsyningen faller ikke inn under 'ikke-økonomiske tjenester', slik vi forstår det, siden den ikke er betalt over skatteseddelen. Vannforsyningen er derfor ikke unntatt fra Tjenstedirektivet. Men er den dermed en økonomisk tjeneste? Nei, vil vi hevde.

Hverken eller

Vannforsyning er hverken en 'økonomisk tjeneste' eller en 'ikke-økonomisk tjeneste'. Den betales ikke over skatteseddelen, vi betaler heller ikke en pris, i vanlig forstand, men en avgift. Avgiften er ment å skulle dekke de faktiske kostnadene.

Vannforsyningen er ikke en offentlig oppgave. Kommunene er ikke pålagt å sørge for vann. Flertallet av vannforsyningene i Norge er også drevet av abonnentene selv. De største vannforsyningene er imidlertid kommunale eller interkommunale. Men uavhengig av organisering, må all vannforsyning forstås som samvirker eid av abonnentene. Tjenesten drifter kommunen på vegne av innbyggerne. Derfor kan heller ikke myndighetene velge å legge vannforsyningen inn under Tjenstedirektivet.

Siden det i prinsippet overlates til medlemslandene å bestemme hvilke offentlige tjenester som skal omfattes av direktivet, er det svært viktig å holde fast ved at det er abonnentene som har ansvaret for vannforsyningen. Hvis vannforsyningen imidlertid skulle bli et offentlig ansvar, slik KS og NORVAR har foreslått overfor Kommunal- og Regionaldepartementet og Miljøverndepartementet, vil Tjenstedirektivet få betydning for en videre kommersialiseringstrategi.

Foreløpig er det tatt følgende skritt i retning kommersialisering:

1. Tidligere kommunalminister Erna Solberg (H) utredet et system for kjøp og salg av vann, med strømforsyningen som forbilde.
2. Hun endret også betydningen av 'selvkost', slik at det er mulig å beregne fortjeneste og samtidig kalle det selvkost.
3. Kommunenes Sentralforbund (KS/KS Bedrift) og NORVAR leverte ifjor et forslag til lov om vannforsyning. Loven skal sikre det offentlige rett til å eie vannforsyningsanleggene.
4. KS har foreslått at vannforsyningen skal bli en inntektskilde for kommunene.
5. Miljøvernminister Helen Bjørnøy og fylkesmann Anne Enger Lahnstein er begeistrede tilhengere av Vannrammedirektivet. Direktivet tolkes imidlertid slik at energiverk gis rettighetene til drikkevannsuttak og salg av vann (Jfr. "helhetlig vannforvaltning").

Retten til drikkevannsuttak kan selges, ifølge denne fortolkningen, som praktiseres av NVE.

Vannforsyningen truet av "gode forsetter"

Veien til helvetet er brolagt med gode forsetter, sier et ordtak. Her i landet blir vannforsyningen truet av en rekke tilsynelatende gode forsetter; som for eksempel ønsket om å "beholde en offentlig vannforsyning".

For det første kan vi ikke beholde noe vi ikke har. For det andre synes det nettopp å være forsøket på å "sikre et offentlig eierskap", som er det første skrittet mot å gjøre vann til en vare. Det er nærliggende å sammenligne med utviklingen av strømforsyningen. Den er kommersialisert på tross av at den hovedsakelig er eid av det offentlige.

Tjenstedirektivets artikkel 1, 2, sier riktignok at "direktivet ikke omhandler liberalisering av tjenester (...) reservert for offentlige eller private foretak. Men punkt (7) i innledningen har et lengre perspektiv: Direktivet "er basert på en dynamisk og selektiv tilnærmingssåte som består i en prioritering av å fjerne hindringer som kan fjernes raskt, og for andre hindringer å innlede en prosess (...) for å oppnå et ekte indre marked for tjenester innen 2010".

Lover og forskrifter som krever endring

Høringsinstansene blir bedt om innspill til hvilke lover og/eller forskrifter som vil kunne være nødvendig å endre som følge av direktivet. Vannbevegelsen har følgende kommentarer:

Hvis vannforsyningen skal unngå kommersialisering

1. er det nødvendig å endre reglene for beregning av selvkost. (Rundskriv Solberg/Kommunaldepartementet 2003.)
2. Det vil være nødvendig å endre NVEs tolkning av Vannrammedirektivet vedrørende konsesjon for vannuttak som gis til energiverk, innført allerede før vedtak av Vannrammedirektivet og hjemlet i eksisterende lovverk 2004. ("Ny fortolkning av eksisterende lov", Olje- og energiminister Widvey/OED 2004.)
3. EU har stilt spørsmål ved lovligheten av Interkommunale selskaper etter Lov om IKS. Lov om IKS (Solberg/Kommunaldepartementet 2000) omfatter i dag en rekke vannforsyninger. Såfremt Lov om IKS blir endret, slik at private aktører kan eie eller drifte selskaper etter denne modellen, bør interkommunale vannforsyninger omgående omorganiseres til samvirker og alle rettigheter overføres til abonnentene.
4. Plan- og bygningsloven misbrukes i dag til å la det offentlige konfiskere vannforsyninger opparbeidet og driftet av abonnentene. Plan- og bygningsloven gir opprinnelig krav til avløp, men benyttes i dag også overfor ikke-kommunale vannforsyninger.
5. Lov om vannforsyning foreslått av KS, KS Bedrift og NORVAR. ("Trenger vi en VA-lov?", NORVAR prosjektrapport overlevert Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet 2006.) Forslaget går ut på å samle alle regler for vannforsyning i én lov, og gi det offentlige retten til å eie vannforsyningsanleggene, mens driften kan konkurranseutsettes. Forslaget fremhever et svensk VA-lovforslag som forbilde. En slik lov virker umiddelbart betryggende for å unngå privatisering.

Den vil imidlertid være nok et skritt mot kommersialisering – i første rekke i offentlig regi (sammenlign strømforsyningen). Deretter vil det dynamiske i EØS-avtalen og tjenstedirektivet føre utviklingen mot privatisering, OPS og konkurranseutsetting.

UTDYPNING AV OG BAKGRUNN

Fortjeneste på vannforsyningen

Et tverrpolitisk utvalg i Kommunenes Sentralforbund går inn for at kommunene skal få en friere beskatningsrett. Et av flere forslag for å bedre kommuneøkonomien er at vannforsyningen skal kunne gi fortjeneste. (KOU 2005:1, kap.4.5)

Selvkost

Det heter i dag at vann skal leveres til selvkost. Det vil si at vannet ikke skal koste mer enn at det dekker utgiftene. Det er nærliggende å tro at selvkostprinsippet vil bli brutt, hvis kommunene skal kunne ta ut fortjeneste. De fleste vil også være av den oppfatning at det vil kreve en lovendring for å få gjennomført en kommersialisering av drikkevannsforsyningen.

Allerede gjennomførte endringer

Saken er imidlertid at det ble gjennomført endringer allerede i 2003. Men det var ikke noen lovendring, bare en uanselig forandring av regelverket, gjennomført uten politisk debatt.

Kommunal- og regionalminister Erna Solberg sendte våren 2003 ut et rundskriv til kommunene med nye regler for selvkostberegning. Innenfor de nye reglene ble det mulig å beregne fortjeneste. Man kaller det bare ikke fortjeneste, men kapitalkostnad. Men det er det samme. Kapitalkostnaden er en fiktiv kostnad. Den fremkommer på følgende måte:

Man tar verdien av alle anleggsmidlene: dvs. ledningsnett, renseanlegg, pumper, høydebasseng osv. og ganger med prosenten for den gjennomsnittlige avkastningen på børsen forrige år. Gjenanskaffelsesverdien for de offentlige anleggene er beregnet til ca. 400 milliarder kroner. Ganger man disse verdiene med – la oss si – 7%, får man en kapitalkostnad på 28 milliarder kroner. Dette beløpet kan man legge til som en kostnad når man beregner vannavgiften.

Begrunnelsen for at dette skulle være en kostnad – noe det vitterlig ikke er – er at man kunne ha solgt anleggene og i stedet investert pengene på børsen. Da ville man muligens ha fått en avkastning. Ergo er de 28 milliardene et slags tap, fordi man faktisk ikke selger vannforsyningen og spekulerer på børsen i stedet.

Kapitalen er forbrukernes

Dette fiktive tapet, er egentlig enda mer fiktivt enn det som kommer frem i begrunnelsen. Saken er at kommunene ikke sitter med noen kapital de kunne ha brukt på en bedre måte. For kapitalen er ikke kommunens. For kommunene står egentlige anleggsmidlene - eller kapitalen - i null. Kommunene har nemlig ikke investert en eneste krone i vannforsyningen.

Vannforsyningen har aldri befunnet seg innenfor noe kommunebudsjett. Den har ingenting med kommuneøkonomien å gjøre. Blir politikerne enige om at kommunene skal kunne ta ut fortjeneste på vannforsyningen, for å spe på kommuneøkonomien, betyr det at kommunen gis retten til fortjeneste på en kapital de ikke eier. I andre sammenhenger ville dette blitt kalt tyveri.

Endring av KommuneLOVEN - Omorganiseringer av vannforsyningen

For seks år siden ble det gjennomført en endring av KommuneLOVEN. En ny paragraf forlangte at kommunale virksomheter som kunne anses for å være egne rettssubjekter, skulle omorganiseres til egne foretak. En rekke offentlige vannforsyninger ble deretter omorganisert til Kommunale Foretak, Interkommunale Selskaper eller Aksjeselskaper. Disse kan selge vann med fortjeneste, såfremt det ikke uttrykkelig er nedfelt i vedtektene at det ikke skal skje.

Endringer i Kommunenes Sentralforbund

Det er på sin plass også å nevne endringer i Kommunenes Sentralforbund.

Innenfor KS er det opprettet en avdeling for virksomheter som driver innenfor tradisjonell offentlig tjenestesektor: KS Bedrift. Det vil si at transnasjonale selskaper som Suez, Veolia Water og RagnSells kan være medlemmer. KS er videre tilsluttet en europeisk organisasjon der slike selskaper også kan være medlemmer. Innenfor KS er det i tillegg en avdeling kalt KS Konsulent. Denne avdelingen gir konsulenthjelp til kommuner som vil konkurranseutsette tjenester.

En illustrerende parallell i strømforsyningen

Hjemfallsregimet

En illustrerende parallell til det som er iferd med å skje med vannforsyningen er den utvikling vi har registrert i strømforsyningen:

Da Norge undertegnet EØS-avtalen, var vannkraftverkene unntatt. Hjemfallsregimet skulle ikke under noen omstendigheter bli gjenstand for EUs inngripen. Allikevel opplever vi i dag at EØS-domstolen krever likebehandling av alle kraftverkseiere: Enten må hjemfallet falle bort eller det må innføres hjemfall på kommunale kraftverk også.

Hvordan kan det ha seg at man i 1994 kunne påstå at strømforsyningen skulle holdes utenfor EØS-avtalen, men at den ikke kan det allikevel nå?

Det er fordi det er skjedd betydningsfulle endringer i norsk forvaltning av energisektoren. Blant annet er den nordiske kraftbørsen opprettet.

Egentlig ble spiren til liberaliseringen av strømforsyningen lagt allerede i 1991, da vi fikk den nye energiloven. Den sørget blant annet for at kraftverkene ikke lenger fikk leveringsplikt til

norske forbrukere. På den måten forberedte man eksporten og et europeisk kraftmarked. Omlag halvparten av kraftverkene ble etter hvert solgt. I dag håver kraftverkseierne inn astronomiske fortjenester. Og lederlønningene har nådd et nivå andre bare kan drømme om.

Poenget

Poenget med å trekke inn strømforsyningen, er at det er kommersialiseringen av den som har ført til at EØS-domstolen nå kan forlange at hjemfallsregimet endres. På samme måte vil EØS-domstolen komme til å gripe inn i vannforsyningen i det øyeblikket den blir gjenstand for fortjeneste. Det er mildt sagt naivt å tro at det er mulig å gjennomføre en kommersialisering i offentlig regi – og fremdeles tro at vannforsyningen kan forbli på offentlig hender.

En kommersialisering vil for det første være basert på et tyveri fra innbyggerne, som har betalt det hele og er de rettmessige eierne. For det andre vil ikke EU komme til å akseptere at vannforsyningen forblir et offentlig monopol.

De våpnene EU vil benytte er det kommende Tjenstedirektivet, eller Bolkesteindirektivet, det er Lisboa-erklæringen og det er to av de fire søylene EU hviler på, nemlig fri flyt av tjenester og kapital.

Konkurranseloven

Bondevik-regjeringen innførte den omstridte Konkurranseloven. Der er konkurranse ikke bare nevnt som et middel for å oppnå mer effektivitet og lavere priser, - men konkurranse skal være et mål i seg selv. Også denne vil kunne brukes som et juridisk argument for å innføre konkurranseøkonomi innen vannforsyningen.

Samarbeid mellom KS og NORVAR

I tillegg til at et tverrpolitisk utvalg i Kommunenes Sentralforbund er gått inn for at kommunene skal kunne hente ut fortjeneste på vannforsyningen, har KS inngått en samarbeidsavtale med NORVAR. NORVAR er en interesseorganisasjon for vann- og avløpsselskaper, og Veolia Water er assosiert medlem her.

Et inntektsrammesystem lik nettleien i strømforsyningen

Samarbeidsavtalen går ut på at de to organisasjonene skal arbeide for at det innføres et inntektsrammesystem for vannforsyningen. Det tilsvarer det økonomiske systemet som gjelder for nettdelen av strømforsyningen. Nettdelen vil vanskelig kunne være noe annet enn et monopol. Man kan ikke forvente at alle skal legge sitt eget nett. Konkurrerende strøm- eller vannleverandører, må derfor gis adgang til et felles ledningsnett. Nettet vil alltid være eid av en monopolist, som så leier ut bruken til leverandørene.

Nettdelen av strømforsyningen er regulert av et inntektsrammesystem. Det innebærer at netteierne kan beregne seg en politisk fastsatt fortjeneste.

Erna Solberg la opp til et lignende finansieringsregime for vannforsyningen. Man tenker seg et tredelt system med et regime for retten til vann, et annet for leverandører og et tredje for utleie av ledningsnett. Man skiller altså mellom

- 1) Konsesjonen/rettigheten til uttak av vann
- 2) salg av vannet og
- 3) utleie av nettet.

Et eksempel på organisering innen vannforsyningen

Et eksempel på hvordan tankegangen allerede er gjennomført i organiseringen av en offentlig vannforsyning, finner vi i Vestfold.

I Vestfold er ti kommuner gått sammen om en felles vannforsyning. Vannet kommer fra Farrisvannet i Larvik. Man hadde tidligere også en reservevannskilde lenger nord i fylket. Men siden tidlig på 90-tallet har det interkommunale vannverket arbeidet for en tilknytning til Eikeren, som hovedsakelig ligger i Buskerud. Den daværende styrelederen fikk presset igjennom at det skulle legges en hovedvannledning til Eikeren, som så skulle bli den fremtidige reservevannkilden. Dette arbeidet ble fullført i 2005.

Det kreves konsesjon for uttak av vann til flere enn 20 husstander. Det ville derfor vært naturlig om vannverket søkte om slik konsesjon før det begynte å legge en ny vannledning til hundretalls millioner kroner. Men Vannverket søkte aldri om noen konsesjon. Da ledningen nesten var fremme, lot de imidlertid som om de søkte. Alle kommunene trodde at vannverket søkte om konsesjon, og at det ville være grei skuring. Riktignok vakte det en viss oppsikt at konsesjonen ikke var i boks allerede før ledningen ble påbegynt, men det ble ikke gjort noe stort nummer ut av det.

Konsesjonen til energiverk

Det kom etter hvert frem at Vannverket hadde inngått et samarbeid med to andre vannverk i tillegg til et energiverk og at konsesjonssøknaden for vannuttaket ble overlatt til energiverket.

- 1) Energiverket sitter nå med retten til drikkevann fra Eikeren begrenset oppad til et visst kvantum.
- 2) Siden ble det opprettet et selskap eid av de tre vannverkene. Dette selskapet har utelukkende som oppgave å kjøpe og selge vann. Det er ingen begrensninger i vedtektene som hindrer selskapet i å selge vann til hvem som helst. Selskapet skal ha tre sugerør i Eikeren.
- 4) De tre vannverkene som eier selskapet skal kjøpe vann fra dette og selge det videre til sine eierkommuner.
- 5) Kommunene selger deretter vannet videre til abonnentene.

Som man ser, er veien blitt lang fra vannuttak til abonnent. Men det mest bekymringsfulle ved denne organiseringen er konsesjonen.

Energisektoren er liberalisert og energiverk kan selges til hvem som helst. Konsesjonen for drikkevannsuttaget vil følge med på et eventuelt salg. Hvis det mot formodning ikke skjer noe

med hjemfallsretten, vil energiverket, om det skulle bli solgt, tilfalle staten vederlagsfritt etter maksimalt 60 år. Men eksisterer hjemfallet om 60 år? Og gjelder hjemfallet også for drikkevannskonsesjoner? Vi har ikke noe hjemfallsregime for drikkevann. Innen det er gått 60 år vil reglene kunne ha blitt endret dramatisk. Kanskje vil drikkevannsdelen bli skilt ut i eget selskap.

Vannrammedirektivet

Hva som har fått vannverket i Vestfold til å overlate konsesjonssøknaden til energiverket, kan man bare spekulere i. Men årsaken til at NVE ga konsesjonen til energiverket er begrunnet i en formulering i Vannrammedirektivet. Her står det at det skal tilstrebes en helhetlig forvaltning av vannressursene. Tilsynelatende kan det være fornuftig å gi ansvaret for vannreguleringen til ett selskap. Men med et vannuttak til alminnelig vannforsyning, har regulering av vannstanden svært liten betydning. Annerledes er det med kraftproduksjonen. Her er det nødvendig med en streng regulering, spesielt etter at eksporten av strøm med jevne mellomrom sørger for å tappe ned magasinene. *Å regulere drikkevannsforsyningen på samme måte er bare meningsfullt, hvis man også planlegger eksport av vann.*

Vannrammedirektivet – et miljødirektiv?

Vannrammedirektivet, som fremstilles som et miljødirektiv har ført til en frenetisk utbygging av mindre vannkraftverk. Det har altså på enkelte områder fått stikk motsatt betydning av hva det fremstilles som. Det har minst to årsaker. Den ene er at EU har valgt ut Norge som det landet som skal sørge for at EU kan oppfylle noen av sine forpliktelser overfor Kyoto-protokollen. Norge skal levere ren energi til EU, slik at EU-landene kan trappe ned avhengigheten av kullkraft. Det er mulig at det er derfor man finner årsak nummer to i Vannrammedirektivet.

Sterkt modifiserte vannforekomster (Heavily Modified Water Bodies)

Mens Vannrammedirektivet er ment å sørge for at miljøet rundt vannkildene skal tilbakeføres til en mest mulig naturlig tilstand, finnes det en kategori som er unntatt fra dette kravet. Det er kategorien 'sterkt modifiserte vannforekomster'. Den omfatter inngrep som er gjort i samfunnsmessig øyemed. Hvis inngrepet er av en slik art at det vil gå ut over store samfunnsinteresser om området skulle tilbakeføres til en naturlig tilstand, vil vannkilden være unntatt fra kravet.

EU- og EØS-landene skal registrere og rapportere om tilstanden til nedbørsfeltene til en EU-kommisjon bestående av landenes vanndirektører. (Norges vanndirektør er Per Schive fra Miljøverndepartementet.) Statens forurensningstilsyn (SFT) skriver i en rapport at det vil være vanskelig å ta inn nye tilfeller av 'sterkt modifiserte vannforekomster' etter at rapporten er levert. Derfor er det om å gjøre å få klassifisert flest mulig vannforekomster som 'sterkt modifiserte' før rapporteringen.

Det foregår for tiden en kraftig utbygging av små vannkraftverk, det er ingen problemer med å få konsesjon. Søknadene er mange, og det er ikke så overraskende, siden strømprisene er blitt så høye. Noen bygger ut egen strømforsyning, mens andre bygger ut med euro i øynene. Et insitament for utbyggerne har vært de annonserte elsertifikatene, som skulle sørge for økt

fortjeneste. Hvilken betydning dette vil kunne få for vannforsyningen skal vi belyse med et eksempel.

Kraftverk i drikkevannskilden

Glitre er et vann som ligger i god høyde over Drammens-regionen. Det gjør at vannet har et naturlig fall, og vannforsyningen trenger ingen pumper. Det er en billig vannforsyning. Nå er det på tale å installere et kraftverk i vannfallet. Dette har ikke vært regnet som lønnsomt tidligere, fordi det er svært begrenset hvor mye strøm man kan produsere. Om det er de høye strømprisene som er årsaken til at man igjen vurderer et kraftverk, skal være usagt. Men vi tror helst det er noen som har interesse av at det også her blir et energiverk som får drikkevannskonsesjonen. En av farene ved den voldsomme utbyggingen av kraftverk som vi erfarer i dag, er at stadig flere drikkevannskonsesjoner kan bli overført til energiverk.

Nye begreper introduseres

I fjor kunne vi registrere at Aftenposten benyttet et nytt begrep for kraftverkene. De ble kalt 'vannprodusenter'. Men kraftverkene produserer ikke vann, de bruker vannet til å produsere kraft. Er dette et forsøk på å venne oss til kombinasjonen av vannkraft og drikkevann? Noen er muligens interessert i at dette blir umerkelig inn; - for eksempel den finske energigiganten Fortum, som satser på en kombinasjon av kraftverk og vannforsyning. Fortum kjøpte for noen år siden deler av Østfold Energi og uttalte ved den anledning at selskapet var interessert i komme seg inn i norsk vannforsyning. Etter at Vannbevegelsen gjorde oppmerksom på dette, ble opplysningen fjernet fra hjemmesiden til Fortum.

Ekspropriasjon av samvirker og sammenkobling av vannverk

I Østfold befinner det seg et interkommunalt vannverk, som er kjent for sin begredelige drikkevannskilde. Nedbørsfeltet er sterkt preget av avrenning fra et industrielt jordbruk.

Vannet gjennomgår derfor en omfattende renseprosess og er tilnærmet dødt når det kommer ut i den andre enden. Allikevel forsøker kommuner som får vann fra vannverket å presse dette vannet på innbyggere som har egen og bedre vannforsyning. Et andelslag med godkjent vannforsyning ble for to år siden presset av Vestby kommune til å koble seg til det offentlige nettet. Andelslaget syntes selv de hadde et mye bedre vann enn det kommunen kunne levere, så de fikk til slutt forhandlet seg frem til at de kunne fortsette å benytte den kilden de hadde, men de måtte betale avgift til kommunen i tillegg til en tilkoblingsavgift.

Vannavgiften ble dobbelt så høy som den de hadde fra før. Denne saken minner om det som skjedde i Cochabamba i Bolivia, der innbyggerne måtte betale Bechtel for det vannet de hentet i egen brønn.

Hvorfor sammenkobling

Når man kjenner til de planene som foreligger med hensyn til fortjeneste og et inntektsrammesystem for vannforsyningen, er det lettere å forstå hvorfor det arbeides så iherdig med å koble sammen vannforsyningsområdene. For det er det som er årsaken til at Vestby - blant mange andre kommuner - gjør sitt ytterste for å tvinge lokale samvirker over på offentlig vannforsyning. Uten et sammenhengende ledningsnett er det vanskelig å få til en liksom-konkurranse og et liksom-valg for forbrukerne, der vi liksom kan velge leverandør, slik vi gjør med strømmen. Det vil også være umulig å få til en skikkelig eksport, hvis

ikke vannet kan flyte fra et område til et annet.

Rådet for Indre Oslofjord

I kontorlokalene til Oslo vann og avløp befinner det seg en underlig organisasjon: Rådet for Indre Oslofjord. Rådet la for mange år siden opp en plan om et sammenhengende vannledningsnett rundt indre Oslofjord. Det har det snart lyktes med. Planene går også ut på å danne tre vannselskaper, der det ene befinner seg på Østsiden av Oslofjorden, det andre på vestsiden og det tredje skal dekke Oslo-området. Samtidig skal områdene være koblet sammen. Selskapene skal være organisert som interkommunale selskaper eller aksjeselskaper. Da Vannbevegelsen begynte å stille spørsmål, var plutselig arbeidsgruppen som hadde arbeidet med disse sakene lagt ned. - Ble det påstått i alle fall. Det ble også påstått at det ikke finnes referater fra møter og seminarer om disse temaene, til tross for at Rådet er et offentlig organ, der det sitter folk fra kommuner og fylker. Ved en henvendelse til Oppegård kommune, som har hatt flere medlemmer i Rådet, fikk vi sågar beskjed om at ledningsnettet i kommunen er hemmelig.

Et hemmelig ledningsnett må være ideelt for dem som ønsker kontroversielle utbygginger. Under dekke av fare for terroraksjoner kan man legge ledninger i øst og vest, slik Nedre Romerike Vannverk faktisk har gjort.

Urettmessige krav

En måte å få knyttet vannforsyningssystemer sammen på, er å stille krav til sikkerheten. Det kan være krav om reservevannforsyning eller brannvann. Det eksisterer imidlertid ikke noe krav om reservevann. Allikevel er dette det argumentet som benyttes hyppigst når ledningsnettet utvides.

I en brosjyre fra MOVAR i Østfold kan man lese at Vestfold Interkommunale Vannverk *foreløpig* ikke kan levere vann til MOVAR. Det eksisterer altså planer om å legge ledning fra Vestfold til Østfold. I dag går det en ledning under fjorden fra Glitre i Drammensregionen til Frogn i Akershus. Den tidligere styrelederen i Vestfold interkommunale vannverk har gitt uttrykk for tanker om eksport med tankskip fra Slagentangen. Vannverkssjefen mener imidlertid at det er mer nærliggende å legge ledning til Østfold og inn i Sverige og så videre til Kontinentet.

VANNBEVEGELSENS svar på de enorme utfordringene vi står overfor er ikke å kreve offentlig vannforsyning, heller ikke med forsyningsplikt for det offentlige, i og med at det er sterke bestrebelser for å få til en kommersialisering i offentlig regi. En kommersialisering vil med nødvendighet føre til at EU i neste omgang vil kreve innpass for transnasjonale selskaper - og dermed vil kapitalens anonyme makt over vannet (privatisering) være et faktum. Abonnentsamvirker kan ikke regnes som private i samme forstand som store selskaper med anonyme eiere.

Store verdier

I Norge er det slik at halvparten av verdiene innen vannforsyningen eies av andelslag. Den andre halvparten er offentlig. Men også denne er eiet av abonnentene, i og med at det er abonnentene som har betalt det hele. Til sammen dreier det seg om gjenanskaffelsesverdier for 800 milliarder kroner. Legger vi til grunn det inntektsrammesystemet som eksisterer for strømforsyningen, vil fremtidige vannselskaper kunne beregne seg en enorm fortjeneste på disse verdiene. Det vil si at de vil kunne hente inn minst 160 milliarder kroner i brutto fortjeneste pr. år – bare på ledningsnettet. I tillegg kommer fortjenesten på vannet. Det er ikke for ingenting at vann kalles 'det blå gullet'.

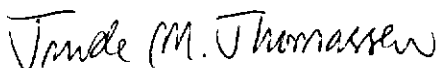
VANNBEVEGELSENS svar på utfordringene er ikke en offentlig vannforsyning som kontinuerlig legger forholdene til rette for den transnasjonale kapitalen. Jo flere vannforsyningsområder som kobles sammen, jo mer interessant blir denne for de store selskapene. Og jo mer det satses på omfattende rensesystemer, fremfor å hindre avrenning fra flyplasser, industri og industrielt jordbruk, desto større innflytelse vil de store selskapene oppnå.

VANNBEVEGELSEN mener at den beste løsningen for å sikre at befolkningen skal ha kontroll med vannforsyningen er at

1. vannverk som er andelslag fortsetter å være det.
2. De vannverkene som er offentlige bør umiddelbart organiseres til samvirker, dersom de har fått foretaksmodell, enten denne er i form av kommunalt foretak, interkommunalt selskap eller aksjeselskap.
3. Konesjon for vannuttak bør aldri kunne gis til energiverk.

VANNBEVEGELSEN

v/daglig leder

Trude Malthe Thomassen